

การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม ของนักศึกษา

The Development of Enrichment Curriculum
for Develop the Social Skills
on the Coexistence in the Multiculturalism

วรพรรณ กระต่ายทอง (Worapan Krataithong)¹

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อหาประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมของนักศึกษา เพื่อหาประสิทธิผลหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมของนักศึกษา โดยประเมินความสามารถทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมสำหรับนักศึกษา มี 5 ทักษะ เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อการใช้หลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม ของนักศึกษาหลังการใช้หลักสูตร และเพื่อนำหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมไปขยายผลกับนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การดำเนินการวิจัยมี 4 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 เป็นการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น เป็นการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมของนักศึกษา ระยะที่ 2 การออกแบบและการพัฒนา เป็นการพัฒนาและหาคุณภาพของหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมของนักศึกษา ระยะที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร เป็นการนำหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมของนักศึกษา ไปใช้ ระยะที่ 4 การประเมินคุณภาพหลักสูตร ผลการวิจัย พบว่า

¹ นักศึกษาปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
กรุงเทพฯ 10170 อีเมล : Beau_wor@hotmail.com

1. การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมของนักศึกษา มุ่งพัฒนาทักษะทางสังคม อันได้แก่ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการเคารพสิทธิ ทักษะการทำงานร่วมกัน ทักษะการอยู่ร่วมกันแบบเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทักษะการยอมรับความหลากหลายของวัฒนธรรม โดยใช้กระบวนการจิตตปัญญาศึกษา การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน ซึ่งหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมของนักศึกษา ประกอบด้วย 3 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องเรียนรู้จักตนเอง และเปิดเผยตนเอง หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่องเรียนรู้และยอมรับผู้อื่น และหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่องมุ่งพัฒนาสู่สังคม เมื่อทำการพัฒนาหลักสูตรเสริมแล้วผู้วิจัยได้ดำเนินการให้ผู้เชี่ยวชาญหาความเหมาะสมและหาความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตร พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความสอดคล้องกัน

2. ผลการทดลองใช้หลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมของนักศึกษา พบว่า ทักษะทางสังคมทั้ง 5 ทักษะ มีร้อยละของค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงทุกทักษะ ได้แก่ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการเคารพสิทธิ ทักษะการทำงานร่วมกัน ทักษะการอยู่ร่วมกันแบบเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และทักษะการยอมรับความหลากหลาย ผลการศึกษาความคิดเห็นต่อการใช้หลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม ของนักศึกษา พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด

3. ผลการนำหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมไปขยายผลกับนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าอยู่ในระดับสูง

คำสำคัญ : หลักสูตรเสริม, ทักษะทางสังคม, พหุวัฒนธรรม, การอยู่ร่วมกัน

Abstract

The objectives of this research were to : Validate the efficiency of the enrichment curriculum for developing the social skills on the coexistence in the multiculturalism for students, study the effectiveness of the enrichment curriculum for developing the social skills on the coexistence in the multiculturalism for students, evaluate the competency of social skills for the coexistence in the multiculturalism on five skills, investigate student's opinions after using the enrichment curriculum for developing the social skills on the coexistence in the multiculturalism for students, and extend the enrichment curriculum for developing the social skills on the coexistence in the multiculturalism for students to the basic education. The research procedure consisted 4 steps; step 1 Need assessing for develop the enrichment curriculum for developing the social skills on the coexistence in the multiculturalism for students to the basic education, step 2 Developing and validating the enrichment curriculum for developing the social skills on the coexistence in the multiculturalism for students to the basic education, step 3 Implementing the curriculum for the social skills on the coexistence in the multiculturalism for students to the basic education, and step 4 Evaluate the curriculum. The research findings were;

1. The curriculum developed to develop the social skills on the coexistence in the multiculturalism for students aimed to develop social skills included; communication skills, respect skills, collaboration skills, unity skills, and multiculturalism acceptance skills by using contemplative education, cooperative learning, and project based learning. The curriculum consists of three units which included; unit 1 self learning and self-disclosure, unit 2 learning and accept others, and unit 3 focuses on improving society. The developed curriculum was conducted to determine by the experts, and the consistency of the course outlines were found to be suitable at the highest level, and were consistent.

2. The outcomes of the enrichment curriculum to develop the social skills the coexistence in the multiculturalism for students on five skills found that,

a percentage of the average were at high level such as communication skills, respect skills, collaboration skills, unity skills, and multiculturalism acceptance skills. The result of students' opinions toward using enrichment curriculum to develop social skills on the coexistence in multiculturalism for students found that students' opinion were at the highest level.

3. The results of extended the enrichment curriculum for developing the social skills on the coexistence in the multiculturalism for students to the basic education were at high level.

Keyword : Enrichment Curriculum, Social Skills, Multiculturalism, Coexistence

บทนำ

โลกยุคโลกาภิวัตน์ในปัจจุบันมุ่งพัฒนาในเรื่องของเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม เทคโนโลยีและการสื่อสาร มากยิ่งขึ้น ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและความซับซ้อนในสังคม โดยเฉพาะในส่วนของกรณีปฏิสัมพันธ์หรือการสว้างสัมพันธ์ภาพระหว่างคนในสังคมทั่วโลก การสื่อสารที่แพร่ขยายอย่างรวดเร็วทำให้โลกเล็กลงนำไปสู่ความสัมพันธ์ของคนที่ย่ายต่อการติดต่อสื่อสารกันมากขึ้น วัฒนธรรมในพื้นที่หนึ่ง ๆ นั้นจึงมีอยู่อย่างหลากหลายและมีสัมพันธ์ภาพต่อกัน ซึ่งสัมพันธ์ภาพบนความหลากหลายทางวัฒนธรรมนั้นแต่ละกลุ่มคนในสังคมจำเป็นต้องรับรู้ ปรับตัวยอมรับ เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างราบรื่น คนในสังคมจะพัฒนาสิ่งเหล่านี้ได้จะต้องมีทั้งความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับวัฒนธรรมต่าง ๆ เหล่านั้น รวมทั้งการปฏิบัติตน การมีทัศนคติ มีค่านิยมกับกลุ่มเพื่อนมนุษย์ที่แตกต่างกันในทางที่ดี องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือ ยูเนสโก (United Nations Educational, Scientific, and Cultural Organization: UNESCO) (UNESCO, 1996) ซึ่งเป็นองค์กรที่ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเพื่อให้เกิดการยอมรับความแตกต่างของสังคม วัฒนธรรม ความเชื่อ ประเพณี วิถีชีวิต ของคนทุกกลุ่มในโลก ยังเล็งเห็นถึงความสำคัญว่าในปัจจุบันจำเป็นต้องพัฒนาให้คนในสังคมเกิดความตระหนักในคุณค่าของความเป็นมนุษย์ให้คนทั่วโลกเคารพในความยุติธรรม กฎหมาย สิทธิและเสรีภาพที่มนุษย์พึงมีโดยไม่ถือเชื้อชาติ เพศ ภาษา หรือศาสนา ตามกฎเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

ในปัจจุบันสังคมไทยกำลังอยู่ในช่วงของการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ จนก่อให้เกิดสิ่งที่น่าสนใจและเศร้าใจไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลง คือ ความหลากหลายในวัฒนธรรมของความเป็นมนุษย์ ที่นับวันยิ่งไม่เห็นคุณค่าความเป็นคนของคนอื่น (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2549 : 3) มองความเป็นคนน้อยลง กระแสโลกาภิวัตน์มีส่วนอย่างยิ่งในการลดทอนความเป็นมนุษย์ ด้วยการผลักดันให้วัฒนธรรมและคุณค่าของสิ่งต่างๆ เป็นสินค้าเพื่อเสริมสร้างลัทธิบริโภคนิยม ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมของคนในภูมิภาคต่างๆ วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในไทยซึ่งผลดังกล่าวของการลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์นั้นสามารถนำมาซึ่งความขัดแย้ง หรือความไม่เข้าใจกันอย่างรุนแรง มนุษย์ในสังคมจะอยู่ร่วมกัน บนความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้นั้น จะต้องรู้จักยอมรับความหลากหลายของวัฒนธรรม คือ การยอมรับวัฒนธรรมที่ต่างของทั้งตนเองและผู้อื่น การมีน้ำหนึ่งใจเดียวกัน คือความรู้สึกเป็นมิตร เป็นพี่เป็นน้องกัน มีความเข้าใจ เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน การมีส่วนร่วมและร่วมมือกับผู้อื่น คือ กิจการงานใดต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นทีม มีความสามารถในการทำงานเป็นทีม และการเคารพสิทธิของผู้อื่นทางวัฒนธรรม คือลักษณะที่แสดงออกถึงการให้เกียรติ และแสดงความนับถือ ในเรื่องความเชื่อ ค่านิยม ความรู้สึกของผู้อื่น ทั้งหมดที่กล่าวมานั้นเป็นคุณลักษณะของคนในสังคมที่จะอยู่ร่วมกันบนความหลากหลายของวัฒนธรรมในสังคมโลกาภิวัตน์

การจัดการศึกษาในประเทศไทยที่ขณะนี้ยังให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาที่เน้นทักษะทางวิชาการมากกว่าทักษะทางสังคมเป็นส่วนมาก โดย UNESCO ให้ความสำคัญในการประชุมนานาชาติ UNESCO-APEID ครั้งที่ 12 ในหัวข้อ หัวใจของการศึกษา : การเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน (The Heart of Education : Learning to Live Together) ระบบการศึกษาทั่วโลกกลະเล่ยกการสอนให้เด็กใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น มุ่งแต่ให้เด็กมีความเป็นเลิศทางวิชาการมาก ยึดติดกับการแข่งขัน UNESCO ยังแนะการศึกษาในไทยว่าควรใช้สิ่งเหล่านี้ให้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาเด็กเพราะประเทศไทยมีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2555) ในการประชุมดังกล่าว สรุปได้ว่าการพัฒนาการเรียนรู้ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการสร้างความสุขให้กับชีวิต สร้างสันติภาพ ความปลอดภัย และความเจริญรุ่งเรือง เพื่อสามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้ ควรส่งเสริมการสร้างความร่วมมือระหว่างกันด้วยการสร้างสัมพันธภาพที่ดี รวมไปถึงการบูรณาการหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อผลักดัน

ให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นและนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

การพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมกับการส่งเสริมให้เกิดทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม คือ การพัฒนาหลักสูตรเสริมซึ่งเป็นหลักสูตรที่เข้ามาเติมเต็มให้กับนักศึกษา โดยคำนึงถึงคุณลักษณะที่เหมาะสมกับยุคสังคมแห่งการเรียนรู้ นักศึกษาต้องเป็นผู้มีความรู้ และมีการพัฒนาตนทางด้านจิตใจ สังคม จิตวิญญาณ (McKown, 1952 : 1-8 ; ปรียานุช สถาวรมณี, 2548 : 50) โดยส่งเสริมให้นักศึกษามีความรู้หรือพฤติกรรมเป็นไปตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หลักของหลักสูตรเสริม (Clark, 1997 : 204 ; Davis & Rimm, 1994 : 104-106 ; Piirto, 1994 : 294, ปรียานุช สถาวรมณี, 2548 : 57)

ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ในการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมโดยใช้แบบแผนการวิจัยและพัฒนา (The Research and Development) มาจากแนวคิดการพัฒนาหลักสูตร (Tyler, 1949 ; Taba, 1962 ; Oliva, 1982 : 172 ; สกิด อุทรานันท์, 2532 : 38 ; วิชัย วงษ์ใหญ่, 2554 : 57-59) ซึ่งประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ขั้นตอนที่ 2 จัดเนื้อหาสาระและประสบการณ์ให้มีประสิทธิภาพ ขั้นตอนที่ 3 การนำหลักสูตรไปใช้ ขั้นตอนที่ 4 การประเมินหลักสูตร ในส่วนของกิจกรรมนั้น ผู้วิจัยใช้กระบวนการจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Education) กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning) และการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning) เป็นหลัก เนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่ากระบวนการจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Education) เป็นการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นประสบการณ์ของการตระหนักรู้ ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง และความเมตตาต่อตนเองและผู้อื่น กระบวนการจิตปัญญามีความเชื่อพื้นฐานอยู่ 4 ประการ ที่เหมาะแก่การนำมาเป็นกิจกรรมในการสร้างทักษะทางสังคมนี้ คือ (1) ความเชื่อมั่นและเคารพในความเป็นมนุษย์อย่างแท้จริง (2) การยอมรับและความแตกต่างของแต่ละบุคคล (3) เชื้อในความเป็นองค์รวม ไม่แยกส่วน และ (4) เชื่อว่าการเรียนรู้ที่แท้จริงเกิดขึ้นภายในตัวผู้เรียน (ธนา นิลชัยโกวิท และอดิสร จันทรสุข, 2552 : 33) กระบวนการจิตตปัญญามุ่งเน้นทั้งเนื้อหาและกระบวนการ องค์ความรู้จะเกี่ยวกับการปฏิสัมพันธ์ระหว่างตนเองและผู้อื่น การยอมรับความแตกต่างหลากหลาย การใช้ชีวิตอย่างเข้าใจมุมมองต่างๆ ซึ่งสามารถนำไปสู่การอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข และสันติสุข ดังนั้นกระบวนการที่จัดให้

นักศึกษาต้องมีความสอดคล้องไปกับเนื้อหาและเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้โดยคำนึงถึงตัวแปรอื่น ๆ เช่น บุคลิกลักษณะ การศึกษา ความแตกต่างทางวัฒนธรรม ความเชื่อ ความรับผิดชอบ ที่จะเข้ามากระทบต่อการเรียนรู้ของมนุษย์ (ธนา นิลชัยโกวิทย์ และอดิสร จันทรสุข, 2552 : 90) และในส่วนของกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning) เป็นการเรียนรู้ที่มีกิจกรรมกลุ่มได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการอภิปรายร่วมกัน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน (Promotive Interaction) โดยอาศัยรูปแบบวิธีการทางสังคม การพัฒนาการทำงานเป็นทีม (Development of Teamwork) ในสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้แบบร่วมมือ ผู้เรียนจะทำหายจากทั้งทางสังคมและอารมณ์ในการรับฟังมุมมองที่แตกต่าง และถูกเรียกร้องให้แสดงเชื่อมโยง ปกป้องหรือแก้ต่างให้กับความคิดของตน (Johnson, D.W., Johnson, R.T., and Holubec, E.J., 1994) สิ่งที่ทำให้ผู้เรียนเกิดเมื่อได้เรียนรู้แบบร่วมมือ คือ ผู้เรียนจะมีความพยายามที่จะบรรลุเป้าหมาย มีเหตุผลผล และมีความคิดในเชิงวิจารณ์ญาณมากยิ่งขึ้น มีความสัมพันธ์ระหว่างกัน ใส่ใจผู้อื่น เห็นคุณค่าในความแตกต่าง หลากหลาย และประสานสัมพันธ์กันมากขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนมีการพัฒนาทักษะทางสังคม รู้สึกลึกซึ้งต่อตนเอง มีความมั่นใจในตนเองมากยิ่งขึ้น และความสามารถในการเผชิญกับภาวะทางอารมณ์ ความวิตกกังวล ความละเอียด ความโกรธ เป็นต้น การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่จะทำให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น จากสิ่งที่ได้กล่าวมานั้นทั้งกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ และการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน ผู้วิจัยเห็นว่ากระบวนการทั้งสามนั้นเหมาะสมและจะช่วยให้ นักศึกษาสามารถพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี จะทำให้ผู้เรียนเกิดการยอมรับในความแตกต่างระหว่างกัน ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน การมีส่วนร่วม และการเคารพสิทธิของผู้อื่น

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้นทั้งหมดนั้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจในการพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมและเลือกพัฒนาทักษะทางสังคมในบริบทของความเป็นพหุวัฒนธรรมในภาคเหนือ โดยมีนักศึกษาโปรแกรมวิชา สังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร เป็นตัวแทนของประชากร ในการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม

วัตถุประสงค์การวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม ของนักศึกษา มีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

1. เพื่อหาประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมของนักศึกษา

2. เพื่อหาประสิทธิผลหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมของนักศึกษา

2.1 ประเมินความสามารถทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมของนักศึกษา ใน 5 ทักษะ ดังนี้

2.1.1 ทักษะการสื่อสาร

2.1.2 ทักษะการเคารพสิทธิ

2.1.3 ทักษะการทำงานร่วมกัน

2.1.4 ทักษะการอยู่ร่วมกันแบบเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

2.1.5 ทักษะการยอมรับความหลากหลาย

2.2 ศึกษาความคิดเห็นต่อการใช้หลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมในการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม ของนักศึกษา หลังการใช้หลักสูตร

3. เพื่อพัฒนานักศึกษานำหลักสูตรไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม ของนักศึกษา ซึ่งใช้วิธีดำเนินการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R & D) โดยใช้แบบแผนการวิจัยเชิงผสมผสานวิธีแบบสามเส้า (The triangulation design) เป็นแบบแผนที่ใช้ทั้งวิธีการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ทำการหาคำตอบในการวิจัยประเด็นเดียวกันและเรื่องเดียวกันไปพร้อมๆ กัน และเป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ซึ่งใช้แบบแผนการวิจัยแบบอนุกรมเวลา (Time-series Studies Design) ซึ่งผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากตัวอย่างเดียวกันทุกครั้งที่ศึกษาการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น นำข้อมูลมาเปรียบเทียบกันในแต่ละครั้งของการเก็บ

รวบรวมข้อมูลกระบวนการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม ของนักศึกษา มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

- ระยะที่ 1 ระยะการวิจัย (Research : R1) การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น
- ระยะที่ 2 ระยะการพัฒนา (Development : D1) การออกแบบและการพัฒนา
- ระยะที่ 3 ระยะการวิจัย (Research : R2) การทดลองใช้หลักสูตร
- ระยะที่ 4 ระยะการพัฒนา (Development : D2) การประเมินคุณภาพหลักสูตร

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมของนักศึกษาโปรแกรมวิชาสังคมศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จำแนกได้เป็น 2 ส่วน ดังนี้

- 1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย
 - 1.1 หลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม
 - 1.2 คู่มือการใช้หลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม
- 2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย
 - 2.1 แบบสังเกตพฤติกรรมทักษะทางสังคม
 - 2.2 แบบประเมินการปฏิบัติกิจกรรม
 - 2.3 แบบสะท้อนผลการเรียนรู้
 - 2.4 แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม

ผลการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมของนักศึกษา มีผลการศึกษาแบ่งเป็น 3 ข้อตามวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

- 1. การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันใน

สังคมพหุวัฒนธรรมของนักศึกษา มุ่งพัฒนาทักษะทางสังคม ได้แก่ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการเคารพสิทธิ ทักษะการทำงานร่วมกัน ทักษะการอยู่ร่วมกันแบบเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทักษะการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยใช้กระบวนการจิตตปัญญาศึกษา การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน หลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมนี้ แบ่งออกเป็น 3 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องเรียนรู้ รู้จักตนเอง และเปิดเผยตนเอง หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่องเรียนรู้และยอมรับผู้อื่น และหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่องมุ่งพัฒนาสู่สังคม เมื่อทำการพัฒนาหลักสูตรเสริมแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการให้ผู้เชี่ยวชาญหาความเหมาะสมและหาความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตร พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความสอดคล้องกัน ซึ่งการหาประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมของนักศึกษา เริ่มต้นด้วยการศึกษาความต้องการจำเป็นสำหรับการใช้ในการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมของนักศึกษา ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์คณาจารย์ นักศึกษา และกลุ่มคนในชุมชนชาติพันธุ์ต่างๆ เพื่อศึกษาถึงความต้องการจำเป็นในการสร้างหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมของนักศึกษา ซึ่งพบว่าในทุกกลุ่มให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม รวมทั้งศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการพัฒนาหลักสูตร โดยมีแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตร แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรเสริม แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning) แนวคิดทักษะทางสังคม (Social skills) แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาพหุวัฒนธรรม แนวคิดการจัดการเรียนรู้ด้วยจิตตปัญญาศึกษา (Contemplation Education) แนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning) การประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic assessment) และแนวคิดการประเมินหลักสูตรรูปแบบ CIPPIest Model หลังจากที่ได้ศึกษาความต้องการจำเป็นดังกล่าว ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม โดยมีองค์ประกอบของหลักสูตร คือ 1. จุดมุ่งหมาย/ความมุ่งหมายของหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม โดยมีทักษะทางสังคมประกอบด้วย 1) ทักษะการสื่อสาร

2) ทักษะการเคารพสิทธิ 3) ทักษะการมีส่วนร่วม 4) ทักษะการอยู่ร่วมกันแบบเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน 5) ทักษะการยอมรับความหลากหลายของวัฒนธรรม 2. เนื้อหาสาระและการจัดประสบการณ์โดยมุ่งการทำกิจกรรมที่เป็นไปในแนวทางจิตปัญญาศึกษา และการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ แบ่งเป็นการรู้จักตนเอง เปิดเผยตนเอง จากนั้นจึงเรียนรู้ และยอมรับผู้อื่น สุดท้ายต้องนำไปพัฒนาสู่สังคมได้ 3. กระบวนการสอนและการนำหลักสูตรไปใช้ในการสอน ซึ่งจะแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ชี้นำเข้าสู่กิจกรรม จัดบรรยายภาคในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตปัญญาศึกษา และชี้แจงการดำเนินการกิจกรรม 2) ชี้นำดำเนินการจัดกิจกรรม เข้าสู่กระบวนการกิจกรรม การทำกิจกรรมต่าง ๆ 3) ชี้นำคิดย้อนสะท้อนคิด การสะท้อนความคิด 4. การวัดและประเมินผลการสอนตามหลักสูตรและหาสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร ผู้วิจัยใช้การประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment) และแนวคิดการประเมินหลักสูตรรูปแบบ CIPPIest Model จากนั้นผู้วิจัยได้นำหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมของนักศึกษา ที่พัฒนาขึ้นนั้นทำการตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมของนักศึกษา พบว่าผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด และความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมของนักศึกษา ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร มีความสอดคล้องกัน

จากการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมของนักศึกษา ได้ตัวแบบหลักสูตรเสริม ดังต่อไปนี้

จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

เพื่อให้ นักศึกษามีทักษะทางสังคม และทัศนคติที่ดีสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม ประกอบด้วยทักษะทางสังคม ดังนี้

1. ทักษะการสื่อสาร
2. ทักษะการเคารพสิทธิ
3. ทักษะการมีส่วนร่วม
4. ทักษะการเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
5. ทักษะการยอมรับความหลากหลายของวัฒนธรรม

เนื้อหา/สาระการเรียนรู้ของหลักสูตร

สาระการเรียนรู้ของหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม ประกอบด้วย 3 หน่วยการเรียนรู้ คือ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรียนรู้ รู้จักตนเอง และเปิดเผยตนเอง โดยมี 4 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมชาติพันธุ์ของฉัน (1 ชั่วโมง) กิจกรรมความสุขในชีวิต (1 ชั่วโมง) กิจกรรมเปิดเผยชีวิต (1 ชั่วโมง) กิจกรรมความต่างบนความเหมือน (1 ชั่วโมง)

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรียนรู้และยอมรับผู้อื่น โดยมี 7 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมวิถีแห่งชีวิต (2 ชั่วโมง) กิจกรรมประเพณีสัมพันธ์ (1 ชั่วโมง) กิจกรรมชิ้นส่วนแห่งวัฒนธรรม (1 ชั่วโมง) กิจกรรมสื่อสารเป็นเหตุ (1 ชั่วโมง) กิจกรรมใจเขาใจเรา (1 ชั่วโมง) กิจกรรมชัดเจนทั้งเธอและฉัน (1 ชั่วโมง)

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 มุ่งพัฒนาสู่สังคม โดยมี 7 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมเรียนรู้การทำโครงการ (1 ชั่วโมง) กิจกรรมกำหนดหัวข้อการทำโครงการ (1 ชั่วโมง) กิจกรรมกำหนดจุดประสงค์และตั้งสมมติฐาน (1 ชั่วโมง) กิจกรรมวางแผนและกำหนดวิธีการศึกษา (1 ชั่วโมง) กิจกรรมเตรียมอุปกรณ์ (1 ชั่วโมง) กิจกรรมมุ่งพัฒนาสู่สังคม (1 ชั่วโมง) กิจกรรมสรุปโครงการ (1 ชั่วโมง)

กระบวนการสอนและการนำหลักสูตรไปใช้

ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม มุ่งใช้กิจกรรมที่หลากหลาย โดยยึดกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ การเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน โดยประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ

1. ชี้นำเข้าสู่กิจกรรม จัดบรรยากาศในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวจิตตปัญญาศึกษา และชี้แจงการดำเนินการกิจกรรม
2. ชี้นำดำเนินการจัดกิจกรรม เข้าสู่กระบวนการกิจกรรม การทำกิจกรรมต่าง ๆ
3. ชี้นำคิดย้อนสะท้อนคิด การสะท้อนความคิด สะท้อนการเรียนรู้ที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมให้เหมาะสมกับทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม

สื่อประกอบการเรียนรู้

สื่อที่ใช้ประกอบการเรียนรู้ในหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม จะเป็นอุปกรณ์และสื่อที่ใช้ในแต่ละ

กิจกรรมต่างกันไป

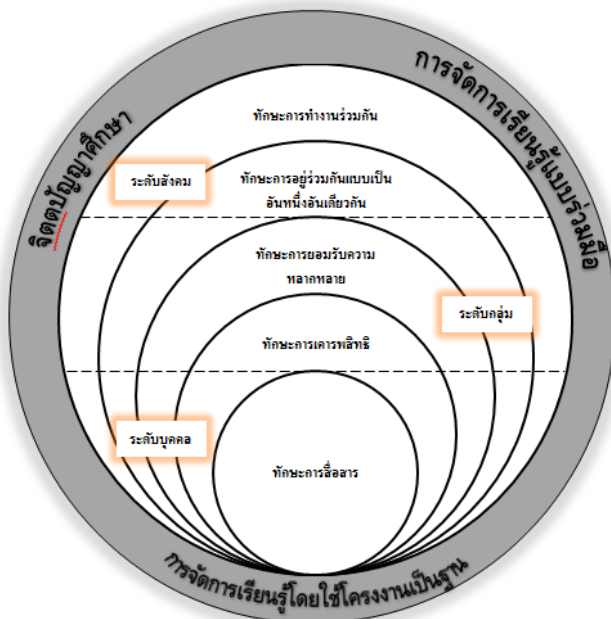
การวัดและการประเมินผลการสอน

การวัดและการประเมินผลการสอนตามหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม มี 2 ลักษณะ คือ

1. การวัดและประเมินผลภายหลังการดำเนินกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละแผน ด้วยเครื่องมือวัดที่กำหนดไว้ตามแต่ละแผน ได้แก่ แบบสังเกตพฤติกรรม แบบประเมินการปฏิบัติกิจกรรม แบบการสะท้อนผลการเรียนรู้

2. การวัดและประเมินผลหลักสูตร เป็นการประเมินหลักสูตรโดยใช้รูปแบบ CIPPIest MODEL ซึ่งเป็นการประเมินที่ครอบคลุมทุกกระบวนการ ได้แก่ 1) การประเมินบริบท 2) การประเมินปัจจัยนำเข้า 3) การประเมินกระบวนการ 4) การประเมินผลผลิต 5) การประเมินด้านผลกระทบ 6) การประเมินด้านประสิทธิผล 7) การประเมินด้านความยั่งยืน 8) การประเมินด้านการถ่ายโยงความรู้

จึงได้เป็นรูปแบบหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม ดังภาพ

2. ผลการทดลองใช้หลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมของนักศึกษา พบว่า ทักษะทางสังคมทั้ง 5 ทักษะ มีร้อยละของค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงทุกทักษะ ได้แก่ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการเคารพสิทธิ ทักษะการทำงานร่วมกัน ทักษะการอยู่ร่วมกันแบบเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และทักษะการยอมรับความหลากหลาย ผู้วิจัยได้สอบถามความคิดเห็นต่อการใช้หลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมของนักศึกษา พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด และสุดท้ายการประเมินหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมด้วยหลักทฤษฎี CIPPIest จากครูผู้นำหลักสูตรไปใช้โดยภาพรวมมีความเห็นด้วยมาก

3. ผู้วิจัยหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมของนักศึกษา ไปขยายผลกับนักเรียนในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนอัมพวงวิทยาคม โรงเรียนรวมไทยพัฒนา 2 และโรงเรียนท่าสองยางวิทยาคม พบว่า นักเรียนทั้ง 3 โรงเรียน มีทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมอยู่ในระดับสูง

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมของนักศึกษา สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมของนักศึกษา มุ่งพัฒนาทักษะทางสังคม ได้แก่ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการเคารพสิทธิ ทักษะการทำงานร่วมกัน ทักษะการอยู่ร่วมกันแบบเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทักษะการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยใช้กระบวนการจิตตปัญญาศึกษา การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน หลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมนี้แบ่งออกเป็น 3 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องเรียนรู้จักตนเอง และเปิดเผยตนเอง หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง เรียนรู้ และยอมรับผู้อื่น และหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่องมุ่งพัฒนาสู่สังคม เมื่อทำการพัฒนาหลักสูตรเสริมแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการให้ผู้เชี่ยวชาญหาความเหมาะสมและหาความสอดคล้องของ

โครงร่างหลักสูตร พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความสอดคล้องกัน ซึ่งการหาประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมของนักศึกษา ผู้วิจัยได้ดำเนินการเริ่มต้นจากการศึกษาความต้องการจำเป็นโดยสัมภาษณ์คณาจารย์ นักศึกษา และกลุ่มคนในชุมชนชาติพันธุ์ต่าง ๆ ซึ่งพบว่าทุกกลุ่มให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม โดยเฉพาะทักษะการสื่อสารถือเป็นทักษะที่เป็นที่มาของปัญหาความไม่เข้าใจกันและถือว่าเป็นทักษะที่ต้องได้รับการพัฒนา เพราะทักษะการสื่อสารเป็นทักษะพื้นฐานเบื้องต้นในการทำความเข้าใจในความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้อื่น สอดคล้องกับ Devito (1995) กล่าวว่าไว้ว่าการสื่อสารระหว่างบุคคล คือกระบวนการถ่ายทอดข่าวสารจากบุคคลฝ่ายหนึ่ง ซึ่งเรียกว่าผู้ส่งสารไปยังบุคคลอีกฝ่ายหนึ่ง เรียกว่า ผู้รับสาร โดยผ่านช่องทางการสื่อสาร เป็นการถ่ายทอดระหว่างบุคคลรวมไปถึงการแสดงท่าทาง อากัปกิริยา ที่บุคคลแสดงออกด้วย ทำให้ผู้ส่งสารและผู้รับสารมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรและองค์ประกอบของหลักสูตรทั้งหลักการของ Tyler (1949 : 1) ; Taba (1962 : 12-13) ; Oliva (1982 : 172) ; สจัด อุทรานันท์ (2532 : 38) ; วิชัย วงษ์ใหญ่ (2554 : 57-59) และ Piirto (1994 : 376-400) ; Davis & Rimm (1994 : 123) ได้กล่าวไว้ว่าขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อจัดประสบการณ์ที่เหมาะสม ซึ่งเป็นการขยายและปรับปรุงหลักสูตรเพิ่มเติมกระบวนการ เพิ่มพูนทักษะ รวมทั้งเจตคติทางบวกต่อการเรียนรู้ด้วย โดยมีขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรตามแนวทางการวิจัยและพัฒนา ดังต่อไปนี้ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร ขั้นตอนที่ 2 ขั้นการออกแบบและการพัฒนาหลักสูตร ขั้นตอนที่ 3 ขั้นการทดลองใช้หลักสูตร ขั้นตอนที่ 4 ขั้นการประเมินคุณภาพหลักสูตร ในส่วนขององค์ประกอบของหลักสูตร ผู้วิจัยได้ใช้หลักการมาจัดองค์ประกอบของหลักสูตร คือ 1. จุดมุ่งหมาย/ความมุ่งหมายของหลักสูตร 2. เนื้อหาสาระและการจัดประสบการณ์ 3. กระบวนการสอนและการนำหลักสูตรไปใช้ในการสอน 4. การวัดและประเมินผลการสอนตามหลักสูตรและหาสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร องค์ประกอบของหลักสูตรที่กล่าวมานั้นเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อความเหมาะสม สมบูรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับ Tyler (1949 : 1) ; Hilda Taba (1962 : 10) ; Beauchamp (1981) ; Oliva (1982) ; สจัด อุทรานันท์ (2532 : 244) ; อารัง บัวศรี (2532 : 8) ; สุมิตร คุณานุกร (2520 : 9) ;

บุญเลี้ยง ทุมทอง (2553 : 15) ซึ่งล้วนแต่กล่าวถึงความสำคัญของการกำหนดจุดประสงค์ไว้เป็นสิ่งแรก การจัดประสบการณ์ สร้างกระบวนการสอน การจัดการเรียนรู้ ไปจนกระทั่งการวัดและประเมินผลการสอนตามหลักสูตร

ผู้วิจัยใช้รูปแบบ กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning) โดยได้ดำเนินการแบ่งเป็นกิจกรรมทั้งหมด 10 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมชาติพันธุ์ของชน กิจกรรมความสุขในชีวิต กิจกรรมเปิดเผยชีวิต กิจกรรมความต่างบนความเหมือน กิจกรรมวิถีชีวิตที่เหมือนกัน กิจกรรมประเพณีสัมพันธ์ กิจกรรมชิ้นส่วนแห่งวัฒนธรรม กิจกรรมสื่อสารเป็นเหตุ กิจกรรมใจเขาใจเรา กิจกรรมเข้าถึงความรู้สึก และกิจกรรมการจัดทำโครงงาน ซึ่งทำให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันในมุมมองที่ต่างไปจากตน สอดคล้องกับ Johnson and Johnson (1986) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้เกี่ยวข้องกับการทำงานเป็นกลุ่มบนพื้นฐานของการพึ่งพาอาศัยกันและมีผลประโยชน์ร่วมกัน ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสื่อสารระหว่างบุคคล เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมร่วมกับเพื่อนในกระบวนการสังเคราะห์ข้อมูลมากกว่าการจดจำ เปรียบกับความคิดเห็นที่หลากหลายแตกต่างกัน เป็นโอกาสปลูกฝังให้เกิดการอภิปรายกัน มีความรับผิดชอบกับการเรียนรู้ของตนเอง ผู้เรียนจะท้าทายจากทั้งทางสังคมและอารมณ์ในการรับฟังมุมมองที่แตกต่างและถูกเรียกร้องให้แสดงความเชื่อมโยง ปกป้องหรือแก้ต่างให้กับความคิดของตน และผู้วิจัยได้นำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Education) ซึ่งได้ทำการศึกษาและดำเนินการใช้แนวคิดดังกล่าวในทุก ๆ กิจกรรมทั้ง 10 กิจกรรม รวมถึงการทำความเข้าใจและข้อตกลงร่วมกันเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรัก ความเข้าใจกันจากภายในตัวตนของผู้เรียน โดยเริ่มจากการทำความเข้าใจตัวตนของตนเอง เข้าใจผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ซึ่งสอดคล้องกับ Mezirow (1991) ; Taylor (1998) ; ประเวศ วะสี (2550) เป็นกระบวนการในการเปลี่ยนแปลงกรอบ หรือมุมมองในการให้ความหมาย แบบแผนความคิด และชุดความคิดความเชื่อ ที่ใช้อยู่เป็นประจำโดยไม่รู้ตัว เพื่อให้ความคิดนั้นครอบคลุมมากขึ้น จำแนกแยกแยะได้ดีขึ้น ทำให้เรามีความเชื่อและทัศนคติที่เป็นจริงและขึ้นากการกระทำที่เหมาะสมขึ้น และประเวศ วะสี (2550) ; ชลลดา ทองทวี และคณะ (2551) เป็นกระบวนการเรียนรู้ด้วยใจใคร่ครวญ การศึกษาที่เน้นการพัฒนาด้านในอย่างแท้จริง เพื่อให้เกิดความตระหนักรู้ถึงคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ โดยปราศจากอคติ เกิดความรัก ความเมตตา อ่อนน้อมต่อธรรมชาติ มีจิตสำนึกต่อส่วนรวม และสามารถเชื่อมโยงศาสตร์

ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในชีวิตได้อย่างสมบูรณ์ มุ่งเน้นกระบวนการ เชิงจิตตปัญญาศึกษา ที่หลากหลายในการเรียนรู้ ซึ่งรวมถึงกระบวนการเรียนรู้ภายในตัวบุคคลต่าง ๆ เพื่อช่วยในการขัดเกลาและวางตัวตนและนำไปสู่ความสมดุล ความสงบร่มเย็น และความสุขภายในที่แท้ ในขณะที่การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงนั้น จะมุ่งเน้นที่เป้าหมายของการเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะภายใน บนฐานการเปลี่ยนแปลงมุมมองและความหมายต่อโลกและชีวิต โดยอาศัยกระบวนการที่จะช่วยร้อยถวนคุณลักษณะเชิงมุมมองและความหมายเดิม ด้วยการวิพากษ์เชิงเหตุผล อารมณ์หรือสิ่งที่เหนือเหตุผล เพื่อนำไปสู่การสร้างสรรค์ตนเองในระดับจิตใต้สำนึกขึ้นใหม่ รวมถึงการขยายจิตสำนึก สู่การยอมรับความจริงแท้ของความหมายและมุมมองใหม่ กระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวสามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียนรู้ได้ 5 ประการ คือ ให้มีสติในชีวิตประจำวัน เข้าใจและยอมรับตนเอง มีความเข้าใจและความรัก ความเมตตาต่อผู้อื่น เข้าใจและยอมรับความเป็นจริงตามธรรมชาติ และเกิดความสมดุลในตนเอง นอกจากนี้ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning) มาใช้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ในส่วนของการให้ผู้เรียนดำเนินงานโครงการส่งเสริมทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม ซึ่งดำเนินการกับโครงเรียนราชประชานุเคราะห์ 55 เพื่อให้สังคมภายนอกได้ประโยชน์จากการจัดทำโครงการของผู้เรียน ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการทำงานร่วมกัน และเรียนรู้กระบวนการทำงานกับผู้อื่น ซึ่งมาจากการเรียนรู้ของตนเอง สอดคล้องกับ ทิศนา ขัมมณี (2552 : 139) : วราภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์ (2549) ที่ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานว่า เป็นการจัดสภาพการเรียนการสอนที่อยู่บนพื้นฐานแนวคิดที่ว่ามนุษย์จะสร้างความรู้ใหม่ขึ้นจากการกระทำและการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ความรู้ใหม่ได้มาจากสิ่งที่สัมพันธ์กับความรู้ที่มีมาก่อน การสร้างความคิดริเริ่มใหม่และประสบการณ์เดิมที่ไม่เป็นทางการ โดยให้ผู้เรียนร่วมกันเลือกทำโครงการที่ตนสนใจ โดยร่วมกันสำรวจ สังเกต และกำหนดเรื่องที่ตนสนใจ วางแผนในการทำโครงการร่วมกัน ศึกษาหาข้อมูลความรู้ที่จำเป็น และลงมือปฏิบัติงานตามแผนงานที่วางไว้ จากนั้นเขียนรายงานและนำเสนอแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสรุปผลการเรียนรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์ที่ได้รับทั้งหมด

2. การทดลองใช้หลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมของนักศึกษา พบว่า

2.1 ทักษะทางสังคมทั้ง 5 ทักษะ มีร้อยละของค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง

ทุกทักษะ ได้แก่

2.1.1 ทักษะการสื่อสาร เป็นทักษะที่แสดงออกถึงการให้ความสำคัญต่อผู้ที่อยู่ตรงหน้า การสร้างสัมพันธภาพที่ดีตลอดกระบวนการสื่อสาร เป็นผู้ที่ดีเลือกใช้ทักษะต่างๆ ในการสื่อสารที่เหมาะสม ให้ความสำคัญกับความรู้สึกของคู่สนทนา ทั้งภาษากายและภาษาท่าทาง โดยผู้วิจัยให้ความสำคัญกับทักษะการสื่อสาร จึงมีการสื่อสารกันในทุกๆ กิจกรรม รวมทั้งในบางกิจกรรม อาทิเช่น กิจกรรมใจเขาใจเรา นอกจากนี้ผู้วิจัยสอดแทรกเนื้อหาสาระของความเป็นพหุวัฒนธรรมลงไปแล้ว ภายในตัวกิจกรรมยังสะท้อนให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักในการสื่อสาร 2 ทาง ให้เกิดการยอมรับผู้อื่น เอาใจเขาใส่ใจเราในเรื่องของการสื่อสาร ซึ่งสอดคล้องกับ Devito (1995) กล่าวว่า ทักษะการสื่อสาร เป็นกระบวนการในการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคมหรือในกลุ่ม โดยที่แต่ละบุคคลที่เกี่ยวข้องจะเป็นทั้งผู้ส่งสารและรับสารไปด้วยกัน การสื่อสาร คือ การตีความหมายโดยสัญชาตญาณต่อท่าทางที่แสดงเป็นสัญลักษณ์โดยไม่รู้ตัว ต่อความคิด และต่อพฤติกรรมของวัฒนธรรมของบุคคล การสื่อสารไม่ได้หมายความว่าความถึงการถ่ายทอดสารด้วยภาษาพูดและภาษาเขียนที่ชัดเจนและแสดงเจตนาชัดเจนเท่านั้น แต่การสื่อสารยังรวมไปถึงกระบวนการทั้งหลายที่คนมีอิทธิพลต่อกัน

2.1.2 ทักษะการเคารพสิทธิ เป็นทักษะที่สำคัญทักษะหนึ่งสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม เป็นทักษะที่แสดงออกถึงการกระทำที่ไม่ดูถูกยอมรับในความคิดเห็นบนความเป็นประชาธิปไตย การชื่นชมในการทำสิ่งดี ๆ และแสดงความนับถือในวิถีชีวิตในสังคม อาทิเช่น กิจกรรมสื่อสารเป็นเหตุ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สะท้อนถึงการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น และทักษะการเคารพผู้อื่น โดยหากขาดทักษะการเคารพผู้นำหรือสมาชิกในกลุ่ม กิจกรรมนี้จะไม่สามารถนำมาซึ่งการทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จได้ รวมทั้งการสอดแทรกในเรื่องของการเคารพกติกา และหน้าที่ของสมาชิกภายในกลุ่มด้วย สอดคล้องกับ Westwood (1993) กล่าวถึงการเคารพสิทธิว่าเป็นการเล่นหรือการทำงานร่วมกับผู้อื่น สามารถควบคุมความโกรธ ความก้าวร้าว ความขัดแย้งในใจ มีน้ำใจเป็นนักกีฬา ซึ่งถือว่าเป็นทักษะที่มีความสำคัญสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมอีกทักษะหนึ่ง

2.1.3 ทักษะการทำงานร่วมกัน เป็นทักษะที่ว่าในเรื่องของลักษณะที่ผู้เรียนแสดงออกให้เห็นถึงการที่คนหรือกลุ่มคนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใด

กิจกรรมหนึ่ง ในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ โดยภายในหลักสูตรเสริม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมนั้น มีกิจกรรม ที่ส่งเสริมทักษะการทำงานร่วมกัน จะเห็นได้อย่างชัดเจนในหน่วยที่ 2 เรียนรู้และ ยอมรับผู้อื่น และหน่วยที่ 3 มุ่งพัฒนาสู่สังคม โดยกิจกรรมในหน่วยที่ 2 จะเป็น กิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนร่วมกันคิด ร่วมกันทำ เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมของ กลุ่มนั้นประสบความสำเร็จ อาทิเช่นกิจกรรมชิ้นส่วนแห่งวัฒนธรรม โดยให้ผู้เรียนร่วม กันต่อชิ้นส่วนแผ่นภาพ (Jigsaw) ขณะที่ต่อนั้นห้ามพูดกัน ห้ามขอ ห้ามบอกใดๆ ทั้ง ลิ่น ถึงแม้ว่าจะเป็นภาพประเพณีของตนเองก็ตาม แต่สุดท้ายเมื่อต่อเสร็จสมาชิกใน กลุ่มจะทราบทันทีว่าใครควรเป็นคนยกมือขึ้นพร้อมเฉลยให้ผู้สอนฟัง ซึ่งนั่น หมายความว่าการทำงานร่วมกัน การแบ่งหน้าที่กัน การเคารพกติกา การสื่อสารใน ระหว่างการทำงานร่วมกันที่ดี เป็นต้น ซึ่งนายดา ภัทรแสงไทย (2525) ได้กล่าวว่าการ ทำงานร่วมกับผู้อื่น คือ การมีส่วนร่วมในโครงการต่าง ๆ การมีส่วนร่วมในการอภิปราย กลุ่ม การทำงานร่วมกันจะต้องรู้จักโน้มน้าวจิตใจคน สร้างความร่วมมือ ร่วมใจ แรง บันดาลใจและความกระตือรือร้นให้เกิดขึ้นในกลุ่ม

2.1.4 ทักษะการอยู่ร่วมกันแบบเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เป็นทักษะ ที่ให้ผู้เรียนได้แสดงออกถึงการมีปฏิสัมพันธ์และร่วมมือกับผู้อื่น ปฏิบัติต่อกันด้วยความ เคารพทั้งกายและใจ มีความสามัคคี กลมกลืนกัน ไม่ขัดแย้งกัน ความรู้สึกเป็นมิตร ซึ่งกิจกรรมตามหลักสูตรเสริม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันใน สังคมพหุวัฒนธรรม มีกิจกรรมที่สนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการอยู่ร่วมกัน แบบเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในทุกๆ กิจกรรม เพราะในทุกกิจกรรมที่เป็นการทำงาน เป็นทีมจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้บนพื้นฐานของความแตกต่างทางวัฒนธรรม และ ไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งกัน ตามที่องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่ง สหประชาชาติ (United Nations Educational, Scientific, and Cultural Organization : UNESCO) (UNESCO, 1996) กล่าวไว้ว่า การอยู่ร่วมกันแบบเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันนั้น จะต้องมีความรับผิดชอบและความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันให้มาก ซึ่งสอดคล้อง กับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (Thai Qualifications Framework for Higher Education : TQF) (กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา, 2552) ในเรื่อง ของมาตรฐานผลการเรียนรู้ระดับปริญญาตรีในด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความรับผิดชอบ ที่มีส่วนช่วยและเอื้อต่อการแก้ปัญหาในกลุ่มได้อย่างสร้างสรรค์

ไม่ว่าจะในฐานะผู้นำหรือสมาชิกของกลุ่ม สามารถแสดงออกซึ่งภาวะผู้นำในกลุ่มที่มีสถานการณ์ไม่ชัดเจน และต้องการนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการดำเนินการ แสดงออกซึ่งความคิดริเริ่มในการวิเคราะห์ปัญหาที่ต้องการความสนใจและกล่าวถึงปัญหาดังกล่าวได้อย่างเหมาะสมบนพื้นฐานของตนเองและของกลุ่ม มีความรับผิดชอบในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง รวมทั้งวิชาชีพได้อย่างต่อเนื่อง

2.1.5 ทักษะการยอมรับความหลากหลาย เป็นทักษะที่แสดงออกถึงการที่ผู้เรียนเอาใจเขามาใส่ใจเรา ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ ซึ่งทักษะการยอมรับความหลากหลายจะเกิดขึ้นในตัวผู้เรียนได้นั้นจะต้องผ่านในส่วนของกิจกรรมต่าง ๆ ในหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม หากผู้เรียนมีทักษะการสื่อสาร ทักษะการเคารพสิทธิ ทักษะการทำงานร่วมกัน ทักษะการอยู่ร่วมกันแบบเป็นอันหนึ่งอันเดียว จะเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดทักษะการยอมรับความหลากหลายที่สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมไปจากตนเองได้ สอดคล้องกับที่ปัญญาสกลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (2551) กล่าวว่า เป็นการอยู่ร่วมกันแบบเป็นพี่เป็นน้องกัน ซึ่งทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการยอมรับ รวมทั้งจะต้องมีการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน

2.2 ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากเป็นหลักสูตรเสริมที่เน้นการจัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน การใช้หลักจิตตปัญญาศึกษา นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติทั้งตนเอง แบบร่วมกันเป็นกลุ่ม การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติโครงการ ซึ่งเป็นการออกแบบกิจกรรมด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลหากพิจารณาเป็นรายด้านในแบบสอบถามความคิดเห็น นักศึกษามีความคิดเห็นต่อกิจกรรมการเรียนรู้มากที่สุด ถือได้ว่ามีความคิดเห็นเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ไม่ว่าจะในเรื่องของความหลากหลายของกิจกรรม กิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ทักษะทางสังคม รวมทั้งการส่งเสริมให้นักศึกษามีทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับบทสะท้อนของนักศึกษาที่กล่าวว่ากิจกรรมที่ทำนั้นทำให้รู้จักกับเพื่อนต่างชาติพันธุ์ กล้าและมีความมั่นใจที่จะแสดงออกในความเป็นตัวตนของตนเองมากขึ้น ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ มีประโยชน์ รวมทั้งให้ความสนุกสนานมาก จากผลการศึกษาและบทสะท้อนของนักศึกษา แสดงถึงการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะนั้นจะต้องมีกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยเน้น

การปฏิบัติจริงเป็นการจัดกิจกรรมในลักษณะกลุ่ม การเรียนรู้ประสบการณ์ตรงจากการเผชิญสถานการณ์ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ใคร่ครวญ ไตร่ตรองในการกระทำของตนเอง และต่อผู้อื่น รวมไปถึงการแก้ปัญหา โดยการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบนี้ สอดคล้องกับ John Dewey (1859) ที่ว่าการสอนที่เน้นทักษะของผู้เรียน มุ่งพัฒนาการอยู่ร่วมกันในสังคมแบบประชาธิปไตยอย่างมีความสุข ซึ่งเน้นในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งกระบวนการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมในหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม เช่นเดียวกันที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันได้ในสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างมีความสุข และผลการประเมินหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมด้วยหลัก CIPPIest จากครูผู้นำหลักสูตรไปใช้ โดยภาพรวมมีความเห็นอยู่ในระดับมาก มีในส่วนของด้านปัจจัยนำเข้าที่มีลำดับค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับรองลงมา ไม่ว่าจะเป็นการวางแผนและการเตรียมการจัดการเรียนรู้ การนำสื่ออุปกรณ์ไปใช้ สื่อการเรียนรู้มีความเพียงพอ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเป็นเพราะหลักสูตรหรือกิจกรรมต่าง ๆ ในหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมใช้สื่อหรืออุปกรณ์ที่หลากหลายมาก ทำให้ผู้สอนต้องใช้เวลาในการจัดเตรียมอุปกรณ์มาก ซึ่งเวลาของผู้สอนมีจำกัดทำให้ค่าเฉลี่ยในด้านปัจจัยนำเข้ามีน้อยกว่าด้านอื่น

3. ผลการนำหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมไปขยายผลกับนักเรียนในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ โรงเรียนอุ้มผางวิทยาคม โรงเรียนรวมไทยพัฒนา 2 และโรงเรียนท่าสองยางวิทยาคม นั้น พบว่า นักเรียนทั้ง 3 โรงเรียน มีทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ อันเนื่องมาจากกิจกรรมในหลักสูตร ทั้ง 3 หน่วยการเรียนรู้ รวมทั้งนักเรียนอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ซึ่งกิจกรรมในหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมสามารถใช้ได้ผลกับนักเรียนในระดับการศึกษาดังกล่าว เพราะเป็นกิจกรรมที่ต้องใช้ระบบการคิดที่ซับซ้อนมากเกินกว่าจะใช้กับนักเรียนในระดับประถมศึกษา เช่น กิจกรรมวิถีแห่งชีวิต การระลึกถึงอดีต การขัดเกลาจากการเป็นชาติพันธุ์ของตนเองตั้งแต่เด็ก จนกระทั่งเติบโตขึ้น เป็นต้น ในส่วนของกระบวนการจัดการเรียนรู้ 3 ขั้นตอน เริ่มต้นด้วยขั้นนำเข้าสู่กิจกรรม ขั้นดำเนินกิจกรรม และขั้นคิดย้อนสะท้อนคิด หากเป็นนักเรียน

ในระดับชั้นประถมศึกษา การคิดย้อนสะท้อนคิดจะยังไม่ชัดเจน และยังไม่สามารถคิดในเชิงซับซ้อนได้มากนัก ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่า หลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมนั้น เหมาะสมกับนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นต้นไป

ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม สำหรับนักศึกษา จากการวิจัยได้ข้อเสนอแนะ 2 ด้าน ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การนำหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมของนักศึกษาไปใช้นั้น ผู้ใช้ต้องศึกษาคู่มือ และการปฏิบัติกิจกรรมโดยเฉพาะการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มควรมีรายละเอียดให้ครบถ้วนตามกิจกรรมในหลักสูตร จึงจะเกิดประสิทธิผล

1.2 การนำหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมของนักศึกษาไปใช้ ผู้สอนจำเป็นต้องจัดเตรียมอุปกรณ์การสอนไว้ล่วงหน้าก่อนที่จะสอนเนื่องจากในแต่ละกิจกรรมจะมีอุปกรณ์ที่หลากหลาย เพื่อให้บรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

1.3 ในกรณีที่การนำหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมของนักศึกษาไปใช้นั้น หากผู้ใช้นำไปใช้กับความเป็นพหุวัฒนธรรมในบริบทที่แตกต่างกันไป เช่น ความเป็นพหุวัฒนธรรมในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (อีสาน) ภาคใต้ เป็นต้น ผู้ใช้สามารถปรับเปลี่ยนในส่วนเนื้อหาของสาระ ภาพวาด อุปกรณ์/สื่อ ต่างๆ ของกิจกรรมแต่คงไว้ซึ่งรูปแบบของกิจกรรมได้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม ในส่วนของกิจกรรมที่สามารถนำไปให้นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาได้

2.2 ควรพัฒนาจากหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม สู่การจัดการเรียนการสอนเป็นรายวิชาเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อไป

2.3 ควรมีการศึกษาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมเชิงสังคมพหุวัฒนธรรม
ในเชิงลึกเพื่อเป็นประโยชน์ต่อไป

บรรณานุกรม

- กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ. (2551). **ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน**. กรุงเทพฯ : Department of International Organizations Ministry of Foreign Affairs of Thailand.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **ประกาศกระทรวงกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ชลลดา ทองทวี, จิรัฐกาล พงศ์ภคเธียรและคณะ. (2551). **จิตตปัญญาศึกษา : การสำรวจและสังเคราะห์ความรู้จิตตปัญญาศึกษาเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ชลลดา ทองทวี, จิรัฐกาล พงศ์ภคเธียรและคณะ. (2551). **จิตตปัญญาศึกษา : การสำรวจและสังเคราะห์ความรู้จิตตปัญญาศึกษาเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ทิตินา แคมมณี. (2552). **ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนา นิลชัยโกวิทย์ และอดิสร จันทรสข. (2552). **ศิลปะการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง : คู่มือกระบวนการจิตตปัญญา**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : บริษัท เอส.พี.เอ็น การพิมพ์ จำกัด.
- ธำรง บัวศรี. (2532). **ทฤษฎีหลักสูตร**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- นิตยา ภัทรแสงไทย. (2525). **ความหมายของสังคมศึกษา**. เอกสารประกอบการสอนวิชา กศ.สศ.521 การพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษา ภาควิชาการศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บุญเลี้ยง ทูมทอง. (2553). **การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development)**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประเวศ วะสี. (2550). **ปราชญ์สวัสดิ์ สกฤตไทย : มหาวิทยาลัยกับจิตตปัญญาศึกษา และไตรยางค์แห่งการศึกษา**. กรุงเทพฯ : ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล .

ปรียานุช สถาวรมณี. (2548). “การพัฒนากิจกรรมในหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะ การคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุริยบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วรภรณ์ ตระกูลสถิตย์. (2549). **การทำงานเป็นทีม**. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ. วิชัย วงษ์ใหญ่. (2554). **การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : อาร์ แอนด์ ปรีนธ์ จำกัด.

สังัด อุทรานันท์. (2532). **พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. **สำนักความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ**.

กลุ่มความร่วมมือพหุภาคี 1. (2555). “หัวใจของการศึกษา : การเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน.” เอกสารการประชุมนานาชาติ UNESCO-APEID ครั้งที่ 16 ณ โรงแรม Pullman King Power. 21-23 พฤศจิกายน.

สุมิตร คุณานุกร. (2520). **หลักสูตรและการสอน**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนชม.

Beauchamp, George A. (1981). **Curriculum Theory**. 4th ed. Itasca Illinois : F.E. Peacock Publisher.

Clark, B. (1997). **Growing up gifted**. 5th ed. Upper Saddle River : New Jersey.

Davis, Garry. A. and Rimm, Sylvia B. (1994). **Education of Gifted and Talented**. 3rd ed. Boston : Allyn and Bacon.

Devito, J.A. (1995). **The Interpersonal communication Book**. 7th ed. New York : Harper Collins College.

Dewey, John. (1959). **Experience and Education**. New York : Macmillan Publishing Company

Johnson, D.W. and Johnson, R.T. (1986). **Instructional goal struction : Cooperative, Competitive or individualistic**. Review of Education Research.

- Johnson,D.W.,Johnson,R.T., and Holubec.E.J. (1994). **The Nuts and Bolts of CooperativeLearning**. Edina, MN: Interaction Book Company.
- Mckown, Harry C. (1952). **Extracurricular**. 3rd ed. New York : The Macmillan company.
- Mezirow, J. (1991). **Learning to think like an adult**. In J. Mezirow & Associates (Eds.), **Learning as transformation**. San Francisco, CA : Jossey-Bass.
- Oliva, P.F. (1982). **Developing the Curriculum**. 3rd ed. New York : HarperCollins.
- Piirto, Jane. (1994). **Talented Children and Adults**. New York : Macmillan.
- Taba, Hilda. (1962). **Curriculum Development : Theory and Practice**. New York : Harcourt, Brace & World.
- Taylor, Edward Burnett. (1998). **Transformative Learning : A critical review**. ERIC Clearinghouse on Adult, Career, and Vocational Education Information Series No. 374.
- Tyler, Ralph W. (1949). **Basic Principle of Curriculum and Instruction**. Chicago : The University of Chicago Press.
- United Nations Educational, Scientific, and Cultural Organization. (1996). **Learning : The Treasure Within Report to UNESCO of the International Commission on Education for the Twenty-First Century**.
- Westwood, Peter. (1993). **Commonsense Methods for Children with Special Needs**. 2nd ed. London : Routledge.